

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

II. De subiecto spei tam proximo quam remoto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

beatitudinem, aliaque bona speranda; idque per eandem virtutem; sicut eadem charitate diligimus nos, & proximos: cum eo ipso, quod proximus per amorem quasi vnus est cum sperante, bonum illius quasi proprium censetur. Idem docet S. Thomas q. 17. a. 3. & q. 18 a. 2. ad 2. & patet ex Apostolo 2. Cor. 1. v. 7. *vt spes nostra firma sit pro vobis.* Et Philipp 1. v. 6. *Confidens hoc ipsum, quia qui capit in vobis opus bonum, perficiet, &c.*

30 Et quamuis Bannes cit. a. 3. putet amorem illū erga proximum, quem spes præsupponit, supernaturalem esse debere, nihilominus tamen si loquamur de illo, vt de actu reipsa distincto à spe, sufficere videtur naturalis: sicut etiā vt mihi sperem bonum supernaturale, non prærequiritur aliquis supernaturalis amor (saltem explicitus, aut coniunctio supernaturalis ad me ipsum) tanquā actus quidā distinctus à spe, sed sufficit naturalis.

31 Quod si tamen amor quidam supernaturalis præquiretur, is tamen per se loquendo, nequaquam existimandus esset amor charitatis, sed amor concupiscentiæ ad spem pertinens, quo & mihi ipsi, & mihi coniunctis bona supernaturalia velim, vt paulo inferius magis declarabitur. Ratio est; tū quia eiusmodi amor per se circa obiectum formale charitatis non versatur; tum quia alias peccator alteri supernaturaliter sperare nihil posset. Secus erit, si quis velit aut speret bonum sibi, aut alteri, quatenus aliquo modo cum Deo quid vnum est, adeoque sub ratione formali obiecti charitatis; tunc enim talis actus ad amorē charitatis pertinebit. Sicut enim actus amoris, sub certa ratione obiecti, alius ad habitum charitatis, alius ad habitum spei pertinet, ita etiā actus spei, sub alia & alia ratione formali obiecti, alius ad spem, alius ad charitatem spectare potest.

32 Colligitur septimo, spem ita se habere ad cæteras virtutes Theologicas, vt naturæ quidem, & generationis ordine, posterior sit fide, sine qua etiam esse non potest, iuxta dicta disp. 1. q. 6. dub. 2. prior autem sit charitate: sicut etiam amor concupiscentiæ erga Deum, vt pote imperfectior, prior est amore amicitiae ad charitatem pertinente. Spes enim inducit ad charitatem hoc ipso, quod sperans à Deo remunerationem, accenditur ad amandum Deum propter se ac suam bonitatem. Et si ordine dignitatis ac perfectionis charitas prior sit spe, vt docet S. Thomas q. 17. a. 8. post Ambrosium l. 6. in Lucam, circa illud, *si habueritis fidem.* Et Augustinum lib. 14. de ciuit. cap. 9.

33 Vtrum autem spei virtus absolute perfectior sit fide, etiam vt ex utroque habitu intellectus ac voluntatis coagmentatur, dubium est; & vtrumque probabiliter defendi potest. Affirmatiuam enim sententiā indicat S. Thomas q. 4. de virtut. a. 3. & in 3. dist. 23. q. 2. a. 5. & 2. 2. q. 10. a. 3. Negatiuā indicat idē hic q. 20. a. 3. & colligitur ex 1. 2. q. 66. a. 3. Mihi magis probatur sententiā affirmatiuā; quia spes in ratione virtutis est perfectior habitu intellectuali fidei, vt etiā tradit Suarez disp. 1. sec. 6.

34 Obijcies. Hoc ipso, quod Deū mihi amo amore concupiscentiæ, amo meipsum amore amicitiae, vt ex comuni recte docet Vasquez 1. 2. disp. 11. n. 26. & lib. de adorat. disp. 1. c. 6. idq; ex generali

principio, apud eundem 1. 2. disp. 1. c. 3. eundem amore, quo volo alicui bonum, diuerso respectu, esse amorem concupiscentiæ, videlicet respectu rei quam volo alicui, & amorē amicitiae, respectu personæ, cui volo; quod etiā docet Caietanus 1. 2. q. 28. a. 4. ex comuni. Iam ergo aut amor ille amicitiae est amor naturalis; & hoc nō; cū per eū mihi efficaciter velim bonum supernaturale: aut supernaturalis; & tunc erit actus charitatis. Neque enim videtur esse alius amor amicitiae supernaturalis, quam charitatis: ac proinde amor charitatis non est posterior spe &c.

Respondeo cū Vasquez cit. disp. 1. 1. amorē illū amicitiae erga meipsum, non esse actū vel affectū diuersū ab amore spei seu concupiscentiæ; sed eundē profusū cū illo, qui diuerso respectu est concupiscentiæ, & amicitiae, vt dictū est; nullo tamē modo ad charitatem pertinens, vt aperte etiam docet S. Thomas q. 19. a. 6. Tum quia ita seipsum amans, nō habet pro obiecto formali, seu ratione amandi Deū vt est obiectū charitatis. Tum quia alioquin sequeretur, in homine peccatore nō esse actū supernaturalē spei; sicut in eo non est actus charitatis.

D V B I V M II.

De subiecto spei, tam proximo, quam remoto.

S. Thomas 2. 2. q. 18. a. 2. 4.

35 S ubiectum spei, sicut & alterius cuiusque virtutis, duplex est; potētia videlicet aliqua anima, cui immediate inest, quod vocatur subiectum proximum; & ipsum suppositū, seu persona, quod est subiectum remotū. Et quod ad proximum subiectū attinet, satis ex dictis constat, spem esse habitū voluntatis, adeoque proximū & immediatū spei subiectū esse volūtate, vt docet S. Thomas cit. q. 18. a. 1.

36 Verum cū nihilominus spes, ex parte intellectus, supponat aliquod iudiciū, siue de possibilitate, siue etiam de futuritione ipsius beatitudinis consequendæ, difficultas est qualenam determinate iudiciū illud esse oporteat. Breuiter dico sequentia. I. Non sufficit nudum illud iudiciū conditionatum, quo credā, me posse saluari, aut saluū fore, si in culpa ipse nō fuero. Hoc enim etiā esse potest in eo, qui ob factam reuelationem, de sua damnatione certus est; quem tamen sperare non posse, omnes fatentur.

37 II. Nec tamen etiam requiritur iudiciū, quo quis absolute iudicet, se saluum fore. Tale enim iudiciū, iuxta legem Dei ordinariā, non potest esse homini certū in hac vita, ex Concilio Tridentino sess. 6. c. 13. Incerto autē aliquo & fallaci iudicio niti certā spem, qualis est diuina, nō cōuenit. Accedit, quod nec ad alias res efficaciter desiderandas, requiritur iudiciū absolutū, fore vt illas adipiscamur; et si Valentia q. 1. pun. 3. oppositū significet, quod apertius tradit Almain l. 2. Moral. c. 3. refutatus à Suarez hic disp. 1. sec. 7. n. 2.

38 III. Iudiciū ergo, quod spes supponit, quoque ipsa nititur, in hoc consistit; Deū, quantū in se est velle ac posse me saluare, simulque omnibus spectatis absolute possibile esse, me saluū fore; ita scilicet, vt simul excludatur iudiciū, quo absolute iudicē, me saluū nō fore. Ita docet Vega in Cōciliū

Trident.

Tridentinum libro 9. cap. 38. Ruardus artic. 8. Arragonius hic q. 18. art. 4. & significat S. Thomas ibidem ad 2. ubi dicit, *spem principaliter innisi potentia & misericordia Dei, de quibus certum est, quicumq; habet fidem.* Idem colligitur ex Concilio Tridentino loc. cit.

Ratio est. Quia ad quamlibet efficacem intentionem finis alicuius consequendi, secundum rectam rationem, sufficit & requiritur, ut omnibus consideratis iudicem illud mihi absolute obtentu esse possibile, simul cum negatione firmi alicuius iudicij, quo iudicem absolute, illud non esse me consequuturū; esto interim nec determinate iudicem, me illud consequuturum, sed potius quoad hoc inter spem & metum dubium hæream.

39 Id ipsum vero iudicium cum sit de fide certum, facit, ut etiã spes illi innitens participatione quadam dicatur certa, ut docet S. Thomas q. 18. a. 4. Quæ p̄inde etiã dicitur *non confundere*; tum quia quãtũ est ex se, ad bonũ spectatũ certissime dicit; tũ q̄a nec in intellectu maiore certitudine adipiscendi rem speratã supponit, nec in voluntate maiore adfert fiduciã, quã res ipsa patitur vel postulat; quorũ utrũq; in humana spe sæpissime deficit.

Ex quibus colligitur, posse etiã nonnunquam à Deo sperari spe infusa, etiã maiora gratiæ auxilia, quã ex cõmunibus promissionibus homini debeantur, ut contra nonnullos recte notavit Suarez hic disp. 1. sec. 7. n. 5, quia non est necesse, credere, seu existimare, hæc absolute esse obtinenda; sed possibilia ex Dei misericordia.

40 Quod vero ad remotum spei subiectũ pertinet, certa sunt hæc quinq; sequentia, p̄nuntiata. I. Habitũ spei esse posse in omnibus viatoribus huius vitæ; sicut & re ipsa esse in omnibus existentibus in purgatorio, non secus ac habitũ fidei, ut docet S. Thomas q. 18. a. 4. Idem dicendũ est de actu spei, nisi forte in hac vita alicui speciatim sua damnatio sit reuelata, de quo dub. 4. Ratio est; quia ab istis omnib⁹ efficaciter desideratur, aut desiderari potest suprema beatitudo, ut possibilis obtineri.

41 II. Re ipsa etiã esse in omnib⁹ iustis viatorib⁹, in utroq; statu. Caritas enim supponit spẽ ex dictis: quin etiã in peccatoribus post peccatum mortale remanet, nisi peccatum illud ipsi etiã spei contrarium sit, ut dicitur eodem dub. 4.

III. Fuisse etiã olim in existentibus in limbo Patrum: nam & hi efficaciter expectabant beatitudinem futuram.

IV. Non esse in damnatis; nec ijs, qui sunt in inferno, nec qui in limbo puerorũ, iuxta S. Thomam q. 18. a. 3. ex cõmuni; quia in neutris est fides, quam supponit spes; nec ipsis possibilis est beatitudo supernaturalis, quibus nulla est redemptio, sed certa & perpetua damnatio.

42 V. Non esse etiã in beatis, quoad præcipuum ipsius actũ, qui est desiderium efficax beatitudinis propriæ essentialis, ut ex certa & cõmuni docet S. Thomas q. 18. a. 2. Ratio est; quia nemo sperat, vel desiderat, quod habet, iuxta illud Apostoli Rom. 8. v. 24. *Spe enim salvi facti sumus. spes autẽ, quã videtur, nõ est spes: nõ quod videt quis, quid sperat?* Quo sensu etiã intelligi potest loc⁹ Apostoli 1. Cor. 13. v. 8. ubi sola charitas nunquam excidere significatur.

At vero dubium est inter Doctores, an non sit in beatis habitus spei, saltem propter alios quosdam actus secundarios spei, qui beatorum statui repugnare non videntur, quales sunt. 1. Spes alicuius beatitudinis accidentalis, ac præcipue beatitudinis corporis iuxta caput 12. & 16. Apocal. 2. Spes beatitudinis essentialis, respectu aliorum, pro quibus etiã ipsi beati solliciti sunt. 3. Amor & gaudium de propria beatitudine, etiã essentiali; quos omnes actus ad spei habitum pertinere dictum est dub. præced. Accedit quod iuxta S. Thomam in 4. d. 24. q. 2. a. 3. quæstiunc. 3. & in supplem. q. 16. a. 2. virtus poenitentiae quoad secundarios actus, puta auersionem à peccato, gratiarum actionem ob remissum peccatum &c. potest esse in beatis: cur ergo non etiã spes? non quidem subnixã fide, quæ propter intrinsecam perfectionẽ in beatis esse non potest, sed alia quadam supernaturali cognitione. Eadem est difficultas de Christo; cui tamen ante Resurrectionẽ pleriq; etiã ex Thomistis verum actum (nõ tamen habitum) spei tribuunt, respectu beatitudinis corporis, de quo alibi.

44 In hac præsentis difficultate variæ sunt Doctorũ sententiæ. Primo enim S. Thomas hic q. 18. a. 2. & in 1. 2. q. 67. a. 3. 4. & 5. absolute negat, in beatis esse spem; idq; non solũ respectu act⁹ ei⁹dẽ principalis, terminati ad essentialẽ beatitudinem animæ, eamq; sperantis propriã, sed etiã, ut apparet ex cit. a. 2. responsione ad 3. quoad ceteros actus secundarios. Ex cuius proinde sententia hoc loco videtur dicendum, nec habitum quidem spei in beatis permanere. Quod etiã docent Caietanus, Arragonius, & alij Thomistæ hic q. 18. a. 2.

45 Secundo Valquez 3. part. d. 44. c. 2. 2. agens tam de Christo, quam de reliquis beatis, asserit quidẽ, in utrisq; ante eorũ resurrectionẽ, esse vel fuisse verũ actũ spei circa beatitudinẽ corporis proprii, habitũ vero in utrisq; negat; ne vel post resurrectionem de novo ab ijs fuerit amittendus, aut frustra in ijs perpetuo perseueret. Alios vero actus virtutis spei in neutris agnoscit: tum quia putat, simplicem amorẽ, seu desiderũ, aut etiã delectationem de beatitudine supernaturali, nõ esse actus spei, ut dub. præc. dictũ; tum quia etiã ibidẽ asserit, p̄ virtutẽ spei nõ sperari alijs bona supernaturalia, nisi id fiat ex complacentia nostri. Si enim id fiat ex cõplacentia erga ipsos proximos, & ut ipsis bene sit, eam spẽ pertinere ad charitatẽ erga proximũ.

46 Qua tamen ratione non solum habitus charitatis erga proximũ, erit distinctus ab habitu charitatis erga Deum, de quo suo loco inferius quæstio. seq. dub. 3. sed et etiã præsentis difficultati nõ satisficit: adhuc enim manet quæstio, cur nõ beati, saltem ex complacentia honesta erga seipsos, sperent alijs beatitudinẽ, & propter eundem actum habitũ spei retineant.

Tertio Suarez 3. part. tom. 3. quæst. 7. artic. 4. & hic disp. 1. sec. 8. n. 5. asserit, habitum spei, etsi quoad propriũ & primarium suum actum, à quo denominationem habet, adeoque ut cõnotat imperfectionẽ illã spei, quæ est carentia beatitudinis nec in beatis sit, nec in Christo fuerit, ut superius dictũ; nihilominus tamen quoad substantiã suã,

& vt principium est aliquorum actuum, qui nullam imperfectionem includunt, de quibus in ratione dubitandi diximus, & in Christo fuisse, & in beatis permanere.

47 Cui sententia fauet etiam S. Thomas 1. 2. q. 4. & in suppl. q. 95. art. 2. vbi inter dotes anime beate, seu inter ea, quae requiruntur ad beatitudinem, numerat etiam delectationem spei respondentem, & 3. par. q. 7. a. 9. ad 1. vbi dicit, licet in Christo non fuerit spes quoad defectum, fuisse tamen quiddam est perfectius in spe. Et Alensis 3. par. q. 12. memb. 3. ad 1. vbi ait, in Christo quidem non fuisse spem in ratione spei, fuisse tamen in illo quod est perfectionis in spe; scilicet adhaesionem cum bono, sed non cum illa imperfectione, quae est expectatio boni, quod nondum habetur. Consentunt his Durandus in 3. dist. 3. q. 3. & 4. & Gerson lib. de vita spirit. qui docent, spem tam quoad habitum, quam quoad actum manere in beatis. Potestque fortassis, vt ex subiuncta ratione colligitur, eodem modo intelligi S. Thomas hic q. 18. a. 2. dum absolute negat, in beatis remanere spei habitum, nempe in ratione propria spei, idque in ordine ad suum principale obiectum, a quo denominationem habet. Quae quidem sententia hoc modo explicata, tam propter auctoritatem Doctorum, qui eam sequuntur, quam propter rationes initio allatas, est non solum valde probabilis; sed mihi etiam videtur, verior, quam etiam suppositi 1. 2. disp. 1. q. 3. dub. 1. vbi de dotibus anime beatae actum est.

48 Nihilominus tamen inherendo communiore sententiae, & explicationi S. Thomae, omittis parum solidis responsionibus, quibus ad propositam superius difficultatem recentiores quidam Thomistae respondere conantur, probabiliter etiam dici potest, Sanctos in caelis, ob summam illius status perfectionem, ac praecipue ob immensum illud amoris erga Deum pelagus, quo vndique circumfluunt, quoque omnes ipsorum actiones quasi irrigantur, nunquam nec sibi, nec alijs vllum bonum velle aut desiderare, nisi in ordine ad Deum, amore charitatis supra omnia amatum, adeoque sub motiuo proprio charitatis omnium praestantissimo, ac per ipsum habitum charitatis. Neque vero admodum conueniens esse, vt aliter fiat in patria; etsi metaphysice nec actus, nec habitus speicum illo statu vllam habeat repugnantiam: quando quidem neque fidei habitus in illis manet, licet actus eiusdem metaphysice loquendo cum eo statu non pugnet, vt dictum disput. 1. q. 6. dub. 4. Atque id ipsum etiam indicat S. Thomas hic quaest. 18. art. 2. ad 3. vbi ait, beatos sperare quidem alijs beatitudinem sed non virtute spei, sed magis ex amore charitatis. Idem fere docet S. Thomas de Christo 3. part. quaest. 7. art. 4. ad 3. & consentit quoad hunc actum Vasquez disp.

43. num. 6. eadem vero est ratio aliorum actuum, quos diximus.

DVBIVM III.

De dono timoris; speciatim quid, quod duplex; & in quo subiecto sit timor; & quae eiusdem ad ceteras virtutes sit comparatio.

S. Thomas 2. 2. q. 19. aa. 12.

50 **L**icet S. Thomas citatae quaestioni 19. titulum praefigat de timore, vt est donum Spiritus sancti virtuti spei respondentis, vt alibi dictum, in ipsa tamen tractatione, omnem naturam ac rationem timoris, vt moralis quaedam actio est, rationem boni vel mali annexam habens, explicat; de qua, proinde haec duo generatim explicabimus: Primum, quid & quod duplex sit timor: alterum, quae sit ratio timoris, vt est donum Spiritus sancti, in quonam item subiecto sit, & quonam eius ad ceteras virtutes sit comparatio.

51 **Q**uod ad primum attinet, breuiter statuo pronuntiata sequentia. I. Timor in genere est fuga mali possibilis futuri, contrarij bono amato: vt, proinde omnis timor ex quodam amore nascatur, vt docet ex comuni S. Thomas q. 19. a. 3. post Augustinum lib. 83. quaest. q. 33. Illud enim timet homo amittere, quod amat: sicut etiam vniuersim ceteri actus appetitus, qui in fuga consistunt, ex amore boni alicuius ortum ducunt; illud enim homo fugit, cuius oppositum amat, seu quod aduersatur rei amatae, vt dictum etiam tom. 2. disp. 2. q. 4. dub. 2. & 3.

52 **E**t quia, vt dub. 1. ex S. Thomae dictum, eiusdem rationis est, rem aliquam velle, & oppositum eius refugere, hinc fit vt omnis timor se ipsa ad eundem habitum pertineat, ad quem spectat amor, ex quo nascitur; adeoque vt tot sint timores essentiali specie inter se diuersi, quot sunt species amoris, seu boni, seu mali; ita vt v. g. eiusdem paterni amoris ac pietatis sit, velle filio bonum, & refugere seu depellere ab eo contrarium malum; eiusdem sacrilegij in Sacerdote amare, concubinam, & timere ipsam per se eius amissionem; eiusdem superbiae amare vanam gloriam, & eius iacturam timere, vt recte etiam docet Suarez 3. part. tom. 1. disp. 22. sect. 1.

53 **I**I. Cum in proposito, generatim loquendo, triplex sit amor, essentiali specie inter se diuersus, duo nimirum boni, & vnus malus, qui tamen rursus varias species malitiae sub se continet, scilicet amor Dei propter seipsum, ad charitatem pertinet; amor Dei bonorumque ipsius, qui nobis bona sunt, ad spem spectans, qui per se bonus est, nisi aliunde vitietur, vt dictum dub. 1. amor mundi vitiosus, quo videlicet temporalia huius vitae bona, propter se, seu propter nos ipsos, sine ordine ad Deum diligimus; ideo etiam triplex est timor essentiali specie inter se diuersus, vt ex comuni tradit S. Thomas q. 19. a. 2. 3. 4. 5. & 8. videlicet timor filialis, ex amore Dei propter se amati, feruilis, ex

amore.